

Sygn. akt IV U 82/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: stażysta Sylwia Dymańska

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2014 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 16 grudnia 2013 roku nr (...)

w sprawie J. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o odsetki

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. do wypłaty na rzecz odwołującego się J. G. odsetek ustawowych od dnia 6 marca 2013 roku przysługujących od wypłaconego wyrównania renty za okres od 1 lutego 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku.

Sygn. akt IV U 82/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 11 marca 2014 r.

Decyzją z dnia 16 grudnia 2013 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), odmówił J. G. wypłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu, powołując się na przepis art. 118 ust. 1a ustawy, organ rentowy podniósł, że prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 15 października 2013 r., sygn. akt IV U 382/13, przyznający ubezpieczonemu prawo do renty od 1 lutego 2013 r. na okres dwóch lat, został przekazany do Oddziału ZUS w dniu 28 listopada 2013 r., a następnie zrealizowany decyzją z dnia

10 grudnia 2013 r. - a zatem w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Odwołanie od tej decyzji wniósł J. G., domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie renty z tytułu niezdolności do pracy za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. W uzasadnieniu

odwołujący podniósł, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie mu tego świadczenia wskutek błędnych ustaleń dotyczących stanu jego zdrowia dokonanych w postępowaniu przed ZUS.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu podał, że nie nastąpiło przekroczenie ustawowego terminu na wydanie decyzji realizującej orzeczenie Sądu Okręgowego w Tarnowie i wypłatę wnioskodawcy świadczenia. Podał też, że Sąd w swoim orzeczeniu nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, co rodzi ten skutek, iż odsetki za opóźnienie w wypłacie świadczenia się nie należą.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Odwołujący J. G. od 28 grudnia 1997 r. do 30 września 2000 r. pobierał rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, zaś od 1 października 2000 r. do 31 stycznia 2013 r. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. W dniu 11 stycznia 2013 r. odwołujący wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o ponowne przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

dowód:

- decyzje ZUS z dnia: 09.01.1998 r., 13.09.2000 r., 08.09.2003 r., 13.12.2005 r., 19.12.2008 r. i 27.01.2011 r.- k. 23, 32, 43, 67, 97, 113 cz. III akt ZUS,
- wniosek o rentę z dnia 11.01.2013 r.- k. 123 cz. III akt ZUS,

W orzeczeniu z dnia 28 stycznia 2013 r. Lekarz Orzecznik ZUS rozpoznał u wnioskodawcy cukrzycę typu 1; insulinoterapię 3 inj/36j/d; makulopatię oka L; podejrzenie polineuropatii; zaburzenia gospodarki lipidowej; chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa L-S; nawracający zespół bólowy L-S oraz hipercholesterolemię i uznał go za nadal częściowo niezdolnego do pracy do 29 lutego 2016 r. Jako numer statystyczny choroby zasadniczej wskazano: E10. Na skutek zarzutu wadliwości tego orzeczenia, zgłoszonego w trybie art. 14 ust. 2d ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, sprawa skierowana została do Komisji Lekarskiej ZUS, która w opinii lekarskiej z dnia 13 lutego 2013 r. rozpoznała u wnioskodawcy cukrzycę typu 1 w trakcie leczenia insuliną (3 razy dziennie) o przebiegu stabilnym, bez udokumentowanych neuroglikopenii, bez powikłań narządowych; zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa bez ograniczenia funkcji ruchu, bez objawów korzeniowych i rozciągowych oraz nadciśnienie tętnicze bez zmian w mięśniu serca. W konsekwencji, Komisja Lekarska ZUS uznała, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy. Jako numer statystyczny choroby zasadniczej wskazano: E10. Orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS legło u podstaw wydania decyzji z dnia 20 lutego 2013 r., którą ZUS Oddział w T. odmówił wnioskodawcy przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Decyzja ta została zaskarżona przez ubezpieczonego odwołaniem.

dowód:

- orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 28.01.2013 r.- k. 300 cz. I akt ZUS,
- zarzut wadliwości- k. 127 cz. III akt ZUS,
- orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 13.02.2013 r.- k. 303 cz. I akt ZUS,
- decyzja ZUS z dnia 20.02.2013 r.- k. 133 cz. III akt ZUS,

W toku postępowania w sprawie IV U 328/13, wywołanego odwołaniem od decyzji ZUS Oddział w T. z dnia 20 lutego 2013 r. Sąd przeprowadził dowód z opinii diabetologa, który w opinii sądowno- lekarskiej z dnia 19 czerwca 2013 r. rozpoznał

u odwołującego: 1) cukrzycę typu 1 leczoną insuliną w modelu funkcjonalnym intensywnym o chwiejnym przebiegu bez zaawansowanych powikłań mikroangiopatycznych, 2) polineuropatię obwodową czuciowo- ruchową symetryczną bez upośledzenia funkcji kończyn, 3) nadciśnienie tętnicze, 4) chorobę zwyrodnieniową układu ruchu, szczególnie kręgosłupa bez istotnego upośledzenia funkcji- i uznał wnioskodawcę (ze względów metabolicznych) za osobę częściowo niezdolną do pracy na okres dwóch lat. Wyrokiem z dnia 15 października 2013 r., sygn. akt IV U 382/13, Sąd Okręgowy w Tarnowie zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 20 lutego 2013 r. w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1 lutego 2013 r. na okres dwóch lat. W dniu 18 października 2013 r. organ rentowy wystąpił z wnioskiem o doręczenie mu odpisu tego orzeczenia wraz z uzasadnieniem, które otrzymał w dniu 30 października 2013 r. Od zapadłego w sprawie wyroku wywiódł jednak apelacji. Wyrok z dnia 15 października 2013 r. uprawomocnił się z dniem 14 listopada 2013 r.

dowód:

- opinia sądowo- lekarska z dnia 19.06.2013 r.- k. 7-9 akt IV U 382/13,
- wyrok SO w Tarnowie z dnia 15.10.2013 r.- k. 20 akt IV U 382/13,
- wniosek o uzasadnienie wyroku z dnia 18.10.2013 r.- k. 22 akt IV U 382/13,
- potwierdzenie odbioru przesyłki poleconej z dnia 30.10.2013 r.- k. 27 akt IV U 382/13,

Akta rentowe ubezpieczonego wraz z prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 15 października 2013 r., sygn. akt IV U 382/13, zostały przekazane organowi rentowemu w dniu 21 listopada 2013 r., a do organu tego wpłynęły z dniem 25 listopada 2013 r. Wyrok z dnia 15 października 2013 r. został zrealizowany decyzją z dnia 10 grudnia 2013 r., którą ZUS Oddział w T. przyznał J. G. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 lutego 2013 r. do 31 stycznia 2015 r.

dowód:

- informacja o przekazaniu akt organowi rentowemu z dnia 21.11.2013 r.- k. 28 akt IV U 382/13,
- informacja o wpływie akt do organu rentowego z dnia 25.11.2013 r.- k. 136 cz. III akt ZUS,
- decyzja ZUS z dnia 10.12.2013 r.- k. 166 cz. III akt ZUS,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dokumenty.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.).

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie od zaskarżonej decyzji ZUS Oddział w T. z dnia 16 grudnia 2013 r., w świetle ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawa, zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było ustalenie, czy organ rentowy powinien wypłacić odwołującemu odsetki za opóźnienie w wypłacie renty z tytułu niezdolności do pracy w sytuacji, gdy przyznanie świadczenia nastąpiło w związku z wykonaniem przez organ rentowy prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 15 października 2013 r., sygn. akt IV U 382/13, zmieniającego zaskarżoną decyzję ZUS Oddział w T. z dnia 20 lutego 2013 r. i w konsekwencji przyznającego wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 lutego 2013 r. na okres dwóch lat.

Stosownie do treści art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.), jeżeli Zakład- w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych- nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.), organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W myśl zaś ust. 1a, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W zdaniu drugim dodano, że organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Jak wskazał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 19 stycznia 2012 r., III AUa 1549/11 (LEX nr 1124837), wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11 września 2007 r., P 11/07 (OTK-A 2007 Nr 8, poz. 97) stwierdził, że poprzez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia, a taką okolicznością jest w świetle art. 14 ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wydanie orzeczenia w przedmiocie niezdolności do pracy przez Komisję Lekarską ZUS w sprawie o prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy. Cytowany powyżej przepis stanowi bowiem, że orzeczenie Lekarza Orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub co do którego nie zgłoszono wadliwości, albo orzeczenie Komisji Lekarskiej, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń przewidzianych w ustawie, do których prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Tak też wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 19 grudnia 2012 r., III AUa 1008/12 (LEX nr 1239955).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 czerwca 2012 r., III UK 110/11 (Legalis nr 537327) uznał, że wydanie orzeczenia w przedmiocie niezdolności do pracy oraz jego kontrola dokonywana przez głównego Lekarza Orzecznika oddziału, stanowią niezbędne etapy postępowania prowadzonego przez organ rentowy w sprawach o świadczenia rentowe, a zarówno Lekarz Orzecznik, jak i główny Lekarz Orzecznik oddziału, działają w ramach organu rentowego.

Dlatego też ich ewentualne błędy muszą być uznane za błędy organu rentowego ze wszystkimi konsekwencjami, także wynikającymi z zastosowania art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wbrew twierdzeniu ZUS, brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (por. uchwała

SN z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11, OSNP 2011/19-20/255). Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały, w wyniku nowelizacji ustawy emerytalno- rentowej aktem zmieniającym z dnia 23 stycznia 2009 r. (chodzi o ustawę z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Dz. U. z 2009 r. Nr 42, poz. 338) ustawodawca nie tylko sprecyzował treść art. 118 ust. 1a przez stwierdzenie, iż dniem wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest dzień wpływu prawomocnego orzeczenia sądu tylko wówczas, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej okoliczności, ale i nałożył na sąd przyznający prawo do świadczenia obowiązek rozstrzygnięcia z urzędu o tej odpowiedzialności, tj. rozstrzygnięcia zarówno stwierdzającego taką odpowiedzialność, jak i jej brak. Niezamieszczenie tej treści rozstrzygnięcia w sentencji wyroku nie jest jednak równoznaczne z orzeczeniem negatywnym i nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

W kolejnym procesie sądowym, w którym wnioskodawca domaga się wypłaty odsetek od przyznanego z opóźnieniem świadczenia, dopuszczalne, a wręcz konieczne, jest prowadzenie postępowania dowodowego na tę okoliczność.

Za uchybienie przez organ rentowy terminowi do ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia z ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 85 ust. 1 zdanie 1 ustawy z dnia

13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, uważa się zarówno niewydanie w ustawowo określonym czasie decyzji przyznającej prawo, jak i wydanie błędnej decyzji (odmawiającej owego prawa mimo spełnienia przez wnioskodawcę warunków jego uzyskania), następnie zmienionej przez sąd w postępowaniu odwoławczym.

Podkreślić jednocześnie trzeba, że na płaszczyźnie uregulowania art. 85 ust. 1, odpowiedzialność w zakresie odsetek za opóźnienie w przyznaniu prawa lub wypłacie świadczenia nie ma absolutnego charakteru. Zgodnie bowiem ze zdaniem drugim tegoż przepisu, odpowiedzialność tę wyłącza sytuacja, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

W niniejszej sprawie sytuacja taka nie miała jednak miejsca. Przeprowadzone postępowanie dowodowe prowadzi do wniosku, że ZUS ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie wnioskodawcy renty z tytułu niezdolności do pracy.

Biorąc pod uwagę sporną w sprawie dotyczącej prawa ubezpieczonego do renty z tytułu niezdolności do pracy okoliczność faktyczną, którą było istnienie u niego niezdolności do pracy, istotne w kontekście prawa do odsetek jest stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania zmierzające do wyjaśnienia tej okoliczności warunkującej prawo do świadczenia.

W tym miejscu zaakcentować należy, że w dniu wydania decyzji z dnia 20 lutego 2013 r. ZUS dysponował wszystkimi niezbędnymi danymi pozwalającymi na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski. W postępowaniu sądowym toczącym się pod sygn. akt IV U 382/13 nie ustalono też żadnych nowych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane organowi rentowemu. Wydając zaskarżoną decyzję z dnia 20 lutego 2013 r. ZUS dysponował zatem takim samym materiałem dowodowym, z jakim zapoznawał się biegły diabetolog wydający opinię sądowo- lekarską w sprawie IV U 382/13.

Pomimo to, organ rentowy wydał nieprawidłową decyzję. Nastąpiło to wskutek błędu, tj. niewłaściwej oceny stanu zdrowia wnioskodawcy.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 czerwca 2012 r., III UK 110/11, (Legalis nr 537327), błąd organu rentowego skutujący jego „odpowiedzialnością odsetkową” może stanowić efekt błędu w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędu w ustaleniach faktycznych. Jeśli zatem wydanie nieprawidłowej decyzji w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy byłoby następstwem niewłaściwej oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o to świadczenie dokonanej przez Lekarza Orzecznika lub głównego Lekarza Orzecznika oddziału, a więc następstwem niewłaściwych ustaleń faktycznych, to błąd taki należy uznać za błąd organu rentowego, powodujący jego odpowiedzialność na podstawie art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Podzielając w pełni pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku stwierdzić należało, że skoro wyjaśnienie okoliczności mających wpływ na prawo odwołującego do renty z tytułu niezdolności do pracy nastąpiło dopiero w postępowaniu sądowym, a organ rentowy dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na dokonanie ustaleń faktycznych, umożliwiających wydanie decyzji zgodnej z treścią wyroku z dnia 15 października 2013 r., sygn. akt IV U 382/13, w żadnym razie nie może być mowy o wyłączeniu odpowiedzialności ZUS za opóźnienie w wypłacie wnioskodawcy renty z tytułu niezdolności do pracy.

W niniejszej sprawie ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji przyznającej wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy stanowiło orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 13 lutego 2013 r. Skoro zaś najbliższy termin płatności świadczenia rentowego ustalono w jego przypadku na dzień 5- go każdego miesiąca, to oczywistym było, że okres pomiędzy datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji czyli dniem 13 lutego 2013 r., a najbliższym terminem płatności, tj. dniem

5 marca 2013 r., wynosił 20 dni, a zatem był krótszy niż 30 dni. Tym samym w myśl

art. 118 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, wypłata należnego wnioskodawcy świadczenia rentowego powinna nastąpić w następnym terminie płatności, tj. w dniu 5 marca 2013 r. Dzień 5 marca 2013 r. był więc dniem, w którym świadczenie rentowe wnioskodawcy powinno zostać wypłacone. W tej sytuacji, mając na względzie dyspozycję § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999 r. Nr 12, poz. 104), stwierdzić należało, że organ rentowy pozostawał w zwłoce w wypłacie świadczenia dopiero od dnia

6 marca 2013 r., jako dnia następującego po ustalonym terminie płatności należnego wnioskodawcy świadczenia rentowego.

Wobec powyższych okoliczności, na mocy powołanych wyżej przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał ZUS Oddział w T. do wypłaty na rzecz odwołującego odsetek ustawowych od dnia 6 marca 2013 r. przysługujących od wypłaconego wyrównania renty za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 grudnia 2013 r.